

KASTEEL AMERONGEN

BULLETIN

Herfst 1989

Uitgave

Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen

Onderhoud van
groenvoorzieningen en
renovatie kasteeltuin
Amerongen uitgevoerd
door

Tuin- en plantsoenaanleg

Van Ginkel

Castor 64, Postbus 11, 3900 AA Veenendaal, tel. 08385-19039

HERBERG
DEN ROODEN LEEUW

IN DEN KROMME HOECK

DROSTESTRAAT 35
3958 BK AMERONGEN
TELEFOON 03434-54055

KEUKEN OPEN:
VOOR UW LUNCH
DAGELIJKS VAN 12.00 tot 14.00 UUR
EN VOOR UW DINER
DAGELIJKS VAN 18.00 tot 21.30 UUR
ZATERDAG EN ZONDAG GEEN LUNCH
WOENSDAG GESLOTEN

B U L L E T I N

UITGAVE
STICHTING VRIENDENKRING KASTEEL AMERONGEN

Kasteel Amerongen, Drotestraat 20, 3958 BK Amerongen
tel.: 03434 - 54212

Open: 1 april - 1 november
dinsdag t/m vrijdag 10 - 17 uur
zaterdag, zon- en feestdagen
13 - 17 uur. Maandag's gesloten.

Redactie adres: Kasteel Amerongen
Eindredactie: Drs. Bonica Zijlstra
H.F. Rotgans-van Blerkom

NO. 15

Herfst 1989.

INHOUD:

Doelstelling en Donateurs	blz.	2
De oorspronkelijke kruiskozijsen ont-dekt	blz.	4
Aanvulling van het archief	blz.	11
Kunst- en Vliegwerk: de provinciaal conservator	blz.	12
Eerste druk van een werk van W.A. Mozart	blz.	15
Sprookjes van H.C. Andersen, een jeugdvoorstelling op het kasteel	blz.	17
Huisconcerten	blz.	18
de Kerstmarkt	blz.	20

DOELSTELLING.

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen is opgericht in 1983 en heeft ten doel behulpzaam te zijn bij de exploitatie en restauratie van Kasteel Amerongen en de daarin aanwezige inventaris door het verzamelen van fondsen uit donaties, schenkingen, de opbrengsten van acties, concerten en andere evenementen en door het coördineren en motiveren van vrijwillige helpers.

De Stichting is door de fiscus gerangschikt als instelling in de zin van art. 24 I der Successiewet 1956.

Kasteel Amerongen is één van de weinige opengestelde kastelen in Nederland, waarvan de inventaris, na het vertrek van de laatste particuliere eigenaren, volledig in tact is gebleven. Vrijwel nergens anders treft men een ambiance aan, welke zo de aristocratische sfeer van vroegere tijden weerspiegelt als op Kasteel Amerongen.

De oudste meubels dateren van vóór de brand van 1673 en zijn later door de verschillende bewoners aangevuld tot de collectie die nu aanwezig is, waarin begrepen de fraaie historische toetsinstrumenten.

Deze collectie is nooit versnipperd omdat zij lange tijd volgens het Engelse erfrecht (naar de nationaliteit van de meeste bewoners) op de oudste zoon vererfde.

Die eeuwenlange aanwezigheid van de meubels in hetzelfde huis en vaak op dezelfde plaats is een unicum in Nederland en maakt het voor de Stichting-Eigenaresse de moeite waard om die lijn voort te zetten en het vele achterstallige onderhoud door restauratie op te heffen.

Alleen van de subsidies en entreegelden is het niet mogelijk de exploitatie en restauratie te bekostigen.

Het is daarom verheugend dat zich telkens donateurs aanmelden en dat er ook schenkingen worden gedaan.

Indien U het nog niet bent: meldt U zich als donateur!

DONATEURS genieten, op vertoon van hun donateurskaart, gedurende de openingstijden, vrije toegang tot het Kasteel en de Tuinen, terwijl zij reductie ontvangen op alle evenementen zoals concerten, lezingen en bij bijzondere gelegenheden.

De donateurskaart is persoonlijk.

Voor een bedrag van min. f25.- per jaar wordt U donateur.
 Donateur-voor-het-leven bent U na storting van min. f250.-

Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen
 t.n.v. Penningmeester
 Postbank nr. 6163.

* * *

Tot de bijgebouwen van Kasteel Amerongen behoren o.a. de
 Paardestal, het Koetshuis en de Oranjerie. Hierin zijn
 gevestigd:

Theeschenkerij "de Paardestal"
 tel. 03434-54735 of 53701

Ouwehand's Party Verzorging "'t Koetshuis"
 tel. 08376-19110

* Het "Winkeltje van Kasteel Amerongen" is ondergebracht
 in de Oranjerie.

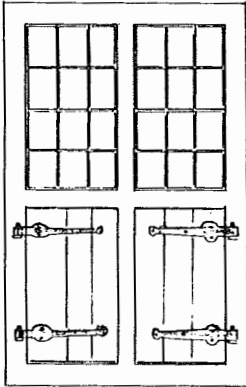
DE ONDERSTE STEEN BOVEN...

DE OORSPRONKELIJKE KRUISKOZIJNEN ONT-DEKT

Sedert mijn eerste bijdrage aan dit bulletin zijn op verscheidene plaatsen, aan alle vier zijden van het kasteel, overblijfselen aan het licht gebracht van de oorspronkelijke kruiskozijnen. Het vervangen van die kruisvensters door schuiframen in de veertiger jaren van de 18de eeuw is een geleidelijk proces geweest. Op de omslag van dit bulletin is een gewassen pentekening uit die tijd gereproduceerd, waarbij de begane grondvensters en enkele vensters van de eerste verdieping al van - de nog steeds bestaande - schuiframen zijn voorzien, terwijl de andere vensters van beide verdiepingen nog de oude kruisvensters bezitten. Bij het vervangen werden de middenstijlen, de tussendorpels (of kalven) en meestal ook de onderdorpel verwijderd, waarna in veel gevallen de resterende zijstijlen en bovendorpel aan de zij- resp. onderkant werden bijgehakt om wat meer ruimte te creëren voor het nieuwe kozijn, dat binnen het oude werd geplaatst. Het oude kozijn, de tussenruimte en een deel van het nieuwe kozijn werden afgedekt door een geprofileerde betimmering, die een fraaie omlijsting is van de schuiframen.

Van de oorspronkelijke kozijnstijlen bleken er een aantal niet afgehakt te zijn, waardoor we weten, dat de stijlen op de beletage en de eerste verdieping een doorsnee hadden van $+12 \times 14$ à $14\frac{1}{2}$ cm en op de tweede verdieping van $+12 \times 11\frac{1}{2}$ à 12 cm. Van het buitenaanzicht van 12 cm verdween 0 à $1\frac{1}{2}$ cm in een steensponning, d.w.z. een verspringing in de bakstenen muren naast het venster. De kalven waren gepend in de stijlen; de lange pennen staken door de stijlen heen en werden met een daar doorheen stekende spie aangeklemd. Op een aantal plaatsen waren deze pen + spie nog zichtbaar aanwezig.

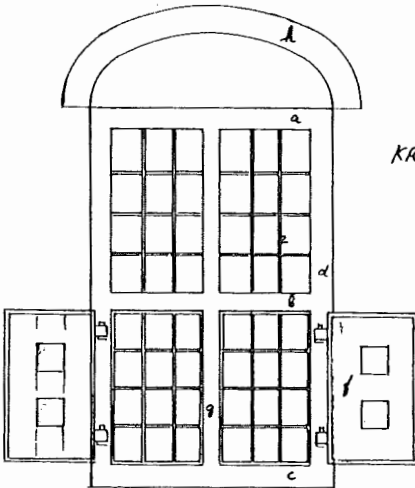
De bovenste vier openingen van de zesdelige kozijnen en de bovenste twee van de vierdelige waren gedicht met glas-in-lood. Dit bleek uit de ondiepe glassponning, die in de niet afgehakte stijlen werd aangetroffen en de sporen die de vroegere bindroeden daarnaast hadden achtergelaten in de vorm van een verfrand en een spijkergat. Elke horizontale loodstrip van het glas-in-loodpaneel was met zo'n bindroede aan het kozijn bevestigd. Zo weten we, dat de

VENSTERTYPEN

KRUISKOZIJN ± 1640 - ± 1680

MET ROEDEN RECHTSTREEKS IN HET KOZIJN

LUIKEN OF LOSSE RAMEN
AAN DE BUITENZIJDE.

KRUISKOZIJN ± 1640 - ± 1680

- ONDERDELEN
- a. BOVENDORPEL
 - b. TUSSENDORPEL
 - c. ONDERDORPEL
 - d. STIJL
 - e. ROEDEN
 - f. Luik
 - g. TUSSENSTIJL
 - h. ONTLASTINGSBOOG
(KORFBOOG)

VERBETERD KRUISKOZIJN, TOEGEPAST plm 1650-1700.
HET GLAS IN LOOD IS VERVANGEN DOOR EEN ROEDENVERDEUNG
(SOMS ZITTEN DEZE ROEDEN IN HET KOZIJN)
BENEDEN IS AAN DE BINNENZIJDE EEN DRAAIRAMPJE
AANGEBRACHT.

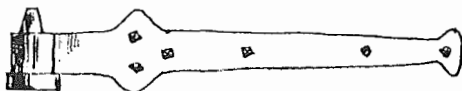
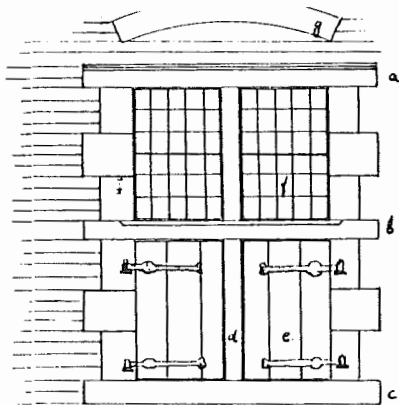
VENSTERTYPEN

NATUURSTENEN KRUISKOZIJN IN BAKSTEEN
VOOR 1600

IN DE BOVENVAKKEN GLAS IN LOOD

IN DE BENEDEN VAKKEN LUIKEN

- ONDERDIELEN
- g. LATEI
 - b. KALF
 - c. DORPEL
 - d. MIDDENSTIJL
 - e. LUIK
 - f. GLAS IN LOOD PANEEL
 - g. ONTLASTINGSBOOG

GEHENG BUITENLUIK

DE LUIKEN ZIJN VLAK MET DE BUITENZIJDE AANGEBRACHT
IN EEN RONDLOPENDE SPONNING.

glaspanelen op de beletage zes ruitjes hoog waren en op beide verdiepingen vijf. Aanwijzingen voor het aantal ruitjes in de breedte zijn niet gevonden; naar alle waarschijnlijkheid waren dat er vijf voor de smallere en zes voor de bredere kozijnen. De ruitjes waren dan ongeveer $16\frac{1}{2}$, 15 en $14\frac{1}{2}$ cm hoog (resp. beletage, eerste en tweede verdieping) en $11\frac{1}{2}$ -14 cm breed.

Aan de waterdichtheid van de glaspanelen was grote zorg besteed. Aan de bovenzijde staken zij in een klooster-sponning, d.w.z. een aan drie zijden omsloten groef in het hout. De bovenste gedeelten van de (open) sponningen in de stijlen verdiepten zich, om aansluiting te verkrijgen op de kloostersponning in de boven- resp. tussendorpel. Aan de onderzijden waren de glaspanelen van een ongeveer 7 cm brede strook lood voorzien, die 2 à 4 cm van het kalf (= tussendorpel) afdekte, en waarvan de beide einden op de kozijnstijlen waren gespijkerd in een ondiepe keep. Restanten van die einden zijn nog op verscheidene kozijnstijlen aangetroffen.

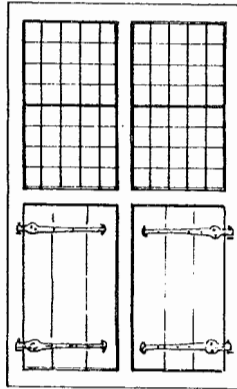
De onderste twee openingen van kruiskozijnen plegen afsluitbaar te zijn met naar buiten draaiende luiken en soms ook met naar binnen draaiende glasramen (zie schilderijen van Vermeer en de Hoogh). Bij Kasteel Amerongen is dat echter niet het geval geweest, omdat de daarvoor benodigde sponningen en draaipunten voor scharnieren in de kozijnstijlen ten enen male ontbreken. Hoe die afsluiting dan wèl geweest is bleef een duistere zaak, tot daar meer licht in kwam kort na de donateursdag van 16 september j.l. Van één venster was, bij uitzondering, de oorspronkelijke onderdorpel bewaard gebleven, zij het aan de bovenzijde afgehakt ten behoeve van de onderdorpel van het schuifkozijn. Dit venster is het meest westelijke in de noordgevel op de beletage. Nu bleek, dat onder de oorspronkelijke kozijnstijlen de beide (\pm 10 cm uitstekende) einden van die onderdorpel er nog compleet zaten, met aan de bovenzijde een profiel, dat binnen uitstak vóór de kozijnstijlen. Dit profiel bestaat uit een gleuf en een bollijstje, beide ongeveer een centimeter breed en diep. Op de binnenzijde van de oorspronkelijke kozijnstijl van een ander venster (nl. rechts van de hoofdingang van het kasteel) is een opgetimmerde lat aangetroffen met een overeenkomstig bollijstje. Deze lat gaat (nog) op tot de hoog-

te van het (verdwenen) bovenste kalf. In de kozijnstijl zelf zien we een vijftal ongeveer 4 cm diepe ronde gaatjes van 3 mm doorsnede op onderlinge afstanden van ongeveer 17 centimeter. Door het afhakken van de stijl t.b.v. het schuifkozijn zijn de meeste van die gaatjes ook half weggehakt.

Al deze verschijnselen kunnen worden verklaard door aan te nemen, dat er houten ramen zijn geweest - waarschijnlijk voorzien van glas-in-lood - met gleuven in de zij- en onderkanten, waarin de genoemde bollijstjes sloten. Deze ramen kon men omhoog schuiven en vervolgens laten steunen op een in één van de genoemde gaatjes gestoken ijzeren pen. Ook de middenstijl van elk kozijn zal voorzien zijn geweest van een lat met aan beide zijden een bollijstje. Een dergelijke constructie van kruiskozijnen met (primitieve) schuiframen is - voor zover ons bekend - nog nergens anders aangetroffen. Terwijl schuivende ramen voor (+) 1676 zeer modern mogen worden genoemd, is de toepassing van glas-in-lood voor die tijd betrekkelijk ouderwets; glas placht toen ook al in houten roeden gevat te worden. De vroegste voldragen schuiframen met tegengewichten in de kozijnstijlen zijn - voor zover bekend - gemaakt in 1685/86 voor paleis Het Loo en het Slot Zeist.

Bij één van de vensters van de tweede verdieping in de westgevel werden aanwijzingen gevonden van een overeenkomstige onderdorpel als de hierboven besprokene. De dorpel was daar weliswaar geheel verdwenen, maar het profiel van het uitstekende uiteinde was bewaard in de specie van het erop gemetselde metselwerk. Ook op de tweede verdieping zijn dus kennelijk dergelijke schuiframen geweest. In de zuidgevel is één kozijnstijl aan de binnenzijde vrijgelegd. De lat met het bollijstje was daar niet meer aanwezig, terwijl er geen gaatjes waren voor het ophouden van het omhoog geschoven raam.

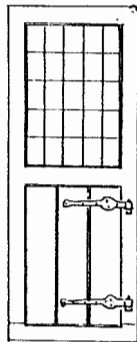
Het kozijn boven de hoofdingang van het kasteel heeft altijd balcondeuren gehad met bovenlichten. Boven de deuren bevindt zich een tussendorpel op dezelfde hoogte als het bovenste kalf van de naastgelegen vensters. De 18de - eeuwse veranderingen bestonden uit het verwijderen van de middenstijl boven deze tussendorpel en de vervanging van de twee glas-in-loodpanelen door één houten bovenraam, verandering van de deuren en het aanbrengen van een gepro-

HOUTEN KRUISKOZIJN BEGIN 17de EEUW

GLAS IN LOOD MET BRUGIJZERS IN DE BOVEN VAKKEN

IN DE BENEDEN VAKKEN BUITEN LUIKEN, AANGEBRACHT
IN RONDLOPENDE SPANNING

HOUTEN KLOOSTERKOZIJN

BEGIN 17de EEUW

ACHTER DE LUIKEN EN HET GLAS IN LOOD
WERDEN VAAK ZOGENAAMDE DIEFIJZERS AANGEBRACHT.

DIT WAREN VERTICALE IJZEREN STAVEN, MEESTAL
VIERKANT, DOOR DE SMID KUNSTIG SPIRAAL
VORMIG GEDRAAD.

fileerde betimmering op de kozijnstijlen, de tussen- en bovendorpel. De deuren zijn dus nog steeds de oorspronkelijke. Zij draaien in een dubbele sponning in de stijlen en de tussendorpel. Elke deur heeft nu één raam, aangebracht in een sponning in de deur. Sporen aan de deurstijlen tonen aan, dat elke deur oorspronkelijk een tussenregel had, die strookte met de onderste kalven van de vensters aan weerszijden. Boven die tussenregel is glas- in -lood geweest; de ondiepe kepen, waarin de einden van de loden onderstrook gespijkerd waren, wijzen daar nog op. Onder die tussenregel was een naar binnen draaiend of vast raam, aangebracht in sponningen aan alle vier zijden, in drie waarvan het huidige, 18de-eeuwse raam geplaatst is.

De kozijnen waren in een vuile zandsteenkleur geschilderd, op een rode onderlaag; aan de binnenzijde waren zij rood.

De vorige maal schreef ik al, dat de schuiframen in de westgevel later (wellicht pas door Graaf Bentinck) vernieuwd en van grotere ruiten voorzien zijn, terwijl de vensters van beletage en eerste verdieping tevens naar beneden vergroot zijn. Onlangs is gebleken, dat de vensters van de grote zaal al bij de vervanging van de kruisvensters door schuiframen hun huidige afmetingen hebben gekregen. De bij de oorspronkelijke ruitindeling behorende binnenluiken zijn nog aanwezig, terwijl de kozijnstijlen niet van aangelaste ondereinden voorzien zijn. Ook op de verdieping zijn de oude luiken er nog, maar die zijn minder hoog dan de vensters zelf; hier heeft de verlenging van de vensters waarschijnlijk wèl tegelijk met de vernieuwing van de ramen plaats gevonden.

Bij het herstel van de vijf dakkapellen - drie aan de oostzijde en twee aan de noordzijde - is gebleken, dat zij nog grotendeels uit de bouwtijd van het kasteel dateren. Zij zijn van eikehout; de grenen ramen zijn echter van latere tijd. Ze hebben alle een middenstijl, maar een tussendorpel is er nooit geweest. Elke dakkapel heeft dus twee raam- of luikopeningen. Van de uiterste dakkapellen aan de oostzijde was oorspronkelijk één opening afgesloten door een glas-in-loodpaneel, wat bleek uit sporen van de bindroeden op de stijlen en van de kloostersponning in de bovendorpel. De opening daarnaast heeft oorspronkelijke luik- of raamsponningen, evenals de andere dakkapellen aan bèide

zijden van de middenstijl. Mogelijk hebben daarin op dezelfde wijze ramen gedraaid als thans het geval is - d.w.z. deels geheel draaibaar en deels alleen voor de onderste helft - omdat er geen aanwijzingen zijn gevonden voor andere draaipunten dan de huidige.

Het mag bepaald verrassend worden genoemd, dat nog zoveel van de oorspronkelijke kozijnen aanwezig is en ook dat de detaillering ervan zo afwijkend is geweest van wat algemeen gebruikelijk was.

G. Berends
29 september 1989

AANVULLING VAN HET ARCHIEF

Eén dag voor het ter perse gaan van dit herfst/winter Bulletin ontving conservator D. Pezarro in bruikleen van een der Vriend(inn)en van Kasteel Amerongen een aantal voorwerpen die een mooi beeld geven van de dagelijkse gang van zaken op het kasteel vóór het overlijden van Godard Graaf van Aldenburg Bentinck in 1940. De geefster is mevrouw Burgstede uit Achterberg, wier schoonouders beiden in dienst waren van de grafelijke familie. Foto's van het personeel, gemaakt in 1920, en een schijf door de Duitse ex-keizer gezaagd hout maken deel uit van het bruikleen. Waarschijnlijk in het volgende bulletin zal dieper worden ingegaan op deze waardevolle aanvulling van ons archief.

D. Pezarro

Kunst- en vliegwerk:

De provinciaal conservator.

"Ik vertelde haar dat ik eens in het Louvre zo raar in mijn hoofd was geworden van al die kunstwerken om me heen, dat het een haar had gescheeld of ik had de Venus van Milo aan stukken geslagen.

Augusta zei berustend: "Gelukkig dat je musea alleen op je huwelijksreis tegenkomt en daarna nooit meer". Inderdaad kent het gewone leven niet de monotomie van de musea. Er gaan dagen voorbij die je zou willen inlijsten, maar ze zijn rijk aan contrasterende geluiden, aan lijnen en kleuren, en bovenal aan echt, brandend licht, dat niet verveelt."

uit: Italo Svevo, Bekentenissen van Zeno (1923).

Het is zonneklaar dat bovengenoemde Augusta nooit Kasteel Amerongen heeft bezocht, want dan zou het nooit in haar lieve hoofdje zijn opgekomen om zo'n triest beeld van een museum op te roepen. Anno 1989 zou zij het in de Christo-achtige verpakking zéér modern ogende Kasteel Amerongen slechts kunnen benaderen langs de bedrijvige bouwketen en via een steile noodtrap. Gecombineerd met het lawaai van boren en zagen, het kloppen van hamers en het gezoem van bouwliften, zou Augusta in de met werklieden bevolkte steigers misschien een moderne belegeringsmacht hebben kunnen zien, waarvan de met bouwtekeningen uitgeruste architecten en opzichters juist een doorbraak aan de zijkant van het ongelukkige kasteel hadden geforceerd.

Eenmaal binnen beland zou zich voor haar verbaasde ogen een ander tafereel ontrollen: een leger van verdedigers dat zich niets schijnt aan te trekken van de bestorming die buiten plaatsvindt, maar vriendelijk doch vastberaden met bloemen en plumeau's, met naald en draad en met papier en rinkelende telefoons verwickeld is in een taaie strijd tegen de tand des tijds en vechtend om Amerongen niet alleen te behouden, maar zelfs in oude luister te herstellen!

Temidden van die drukte zou Augusta ook de provinciaal conservator kunnen aantreffen. Als zij eerder Kasteel Sypesteyn, Slot Zuylen en Kasteel De Haar had bezocht, dan zou zij een bekend gezicht zien, maar zij zou zich tevens afvragen wat die man nu op Kasteel Amerongen uitspookt. Deze vraag zullen de medewerkers op Amerongen in de afgelopen anderhalf jaar ook wel eens hebben gesteld. En daar het nooit kwaad kan elkaar wat beter te kennen, volgt nu een toelichting op hetgeen de provinciaal conservator voor de Utrechtse kastelen betekent.

De laatste jaren heeft zich in de houding van rijk en provincie t.a.v. de musea een verandering voltrokken. Kort gezegd komt het erop neer dat het rijk niet langer jaarlijks zgn. instandhoudingssubsidies aan musea verstrekt, maar zich op landelijk niveau toelegt op algemene aspecten als wet- en regelgeving, bevordering van museumbezoek, steun bij restauratie van museumvoorwerpen van nationale betekenis etc.

De zorg voor andere dan de musea van nationaal belang, diende een taak van de lagere overheden te zijn. Door deze politiek van decentralisatie werden de provincies genoodzaakt om het beleid te herzien t.a.v. die musea waarbij in het verleden rijk en provincie betrokken waren.

De provincie Utrecht kon een regeling treffen waarbij de financiële steun van het rijk aan deze musea in de meeste gevallen volledig werd vervangen door een provinciale instandhoudingssubsidie. Daarnaast stelde de provincie zich ten doel om een aantal ondersteunende voorzieningen te treffen teneinde de deskundige vervulling van de beheerscommunicatiefunctie door musea te bevorderen. In de praktijk betekent dit het verlenen van adviezen en daadwerkelijke hulp op het terrein van verzamelen, conserveren, restaureren, inventariseren, documenteren alsmede presentatie, educatie en voorlichting. Om de kwaliteit van de musea te verbeteren heeft de provincie ook geld beschikbaar gesteld: het provinciaal museumkrediet, waaruit maatregelen en projecten ten behoeve van de musea worden gesubsidieerd. Voor de uitvoering van dit beleid worden aan de betrokken musea kosteloos deskundigen ter beschikking gesteld: de museumconsulente, een (nog aan te stellen) medewerker voor publieksbegeleiding en communicatie en

tenslotte de provinciaal conservator.

Deze laatste is eigenlijk alleen werkzaam voor de kasteelmusea. De beperking die hier is opgelegd, spruit voort uit de bijzondere plaats die de kastelen innemen. Zij verschillen sterk van de andere musea omdat zij drie belangrijke elementen in zich verenigen: gebouw, tuin en collectie (vaak met een rijk familiearchief). Bovendien zijn deze elementen onverbrekkelijk met elkaar verbonden. De inrichting van deze kastelen is van hoge kwaliteit en de collecties zijn kunsthistorisch van zeer groot belang. Daarnaast geeft de band van de voorwerpen met het huis, de vroegere bewoners en de gebeurtenissen waarin zij een rol speelden, aan de collecties een grote cultuur-historische waarde. Om deze redenen heeft de provincie juist de Utrechtse kastelen meer aandacht geschonken door de provinciaal conservator voor deze instellingen te bestemmen.

Hoe deze functie nu in de praktijk werkt, is sterk afhankelijk van de situatie ter plekke. Op Kasteel Sypestejn en Slot Zuylen is geen conservator aanwezig zodat alle aspecten die samenhangen met de zorg voor de collectie door mij worden behartigd. Op Kasteel Amerongen zijn echter reeds twee part-time conservatoren aanwezig. Hierdoor wordt veel werk in teamverband uitgevoerd, maar er heeft ook een zekere verdeling van werkzaamheden plaatsgevonden waarbij met name de problematiek inzake restauratie en conservering van de collectie in het museum mijn aandacht heeft (voor de textilia beschikt Amerongen natuurlijk over de unieke engelen!). Vooral de mogelijkheid waarbij o.m. met steun van het museumkrediet een meubelrestaurator op elk der kastelen gedurende een half jaar het meubilair weer in goede staat kan brengen, is een project dat door samenwerking tussen ministerie, provincie, diverse fondsen en de betrokken kastelen tot stand kon worden gebracht. Dit restauratieproject is echter slechts één van de manieren waarop aan een verzameling kan worden gewerkt. De tentoonstelling "Van Roemers en Bokalen", waarbij afgelopen zomer het belangrijkste glaswerk uit Amerongen, Sypestejn en Zuylen waren bijeengebracht, werd begeleid door een zeer gedegen en fraai uitgevoerde catalogus waarin de glazen werden beschreven. Een bijzondere samenwerking vormde tijdens de grote Berenlogeerpartij, het verblijf op Kasteel

Amerongen van een aantal neefjes- en nichtjesberen van Slot Zuylen. Maar ja, uiteindelijk is de band tussen de families Van Reede en Van Tuyll al eeuwenoud!

Uitbreiding van de verzameling is het afgelopen jaar ook mogelijk geweest, maar hierover zal in een volgend bulletin verslag worden gedaan.

Behalve de hierboven beschreven hoogtepunten, is er natuurlijk ook het nodige routinewerk dat minder opvallend maar zeker nodig is. En daarin maak ik samen met zovele andere medewerkers van Kasteel Amerongen deel uit van het raderwerk dat het kasteel voor het nageslacht wil behouden. En de andere kastelen? Het laatste nieuws is dat de engeltjes, die voorkomen op enkele kamerschermen van Kasteel Amerongen, een belangrijke rol zullen spelen als voorbeelden bij de restauratie van de plafondschilderingen met dezelfde afbeeldingen op Slot Zuylen. Zo vliegen deze "reddende" engeltjes, net als de provinciaal conservator, van het ene kasteel naar het andere.

André van der Goes.

EERSTE DRUK VAN EEN WERK VAN MOZART

Vorig jaar heeft Dr. Paul van Reijen (Instituut voor Muziekwetenschap, Rijksuniversiteit Groningen) enige dagen op het kasteel doorgebracht ter bestudering van de in het archief aanwezige oude bladmuziek. Geheel bij toeval werd zijn aandacht getrokken door een in 1786 bij Artaria in Wenen gedrukt exemplaar van een werk van W. A. Mozart: "Marche des Mariages Samnites", volgens het titelblad uit een serie Ariette (=korte liederen) met variaties voor clavecimbel of piano forte.

Zijn vermoeden hier te doen te hebben met een nog niet bekende eerste druk van deze serie werd na verder onderzoek bevestigd.

In "Die Erstdrucke der Werke von W.A. Mozart" (Tutzing, 1986)

door G. Haberkamp zinspeelt de schrijfster al op het waarschijnlijke bestaan van een vroegere druk dan de tot nu toe bekende; zij leidde dit o.m. af uit de door de uitgever gebruikte nummering van de op dat moment bekende drukken. Dank zij de scherpzinnige oplettendheid van Dr. van Reijen is die onbekende vroegste uitgave nu dus in Kasteel Amerongen ontdekt. Hij heeft zijn vondst gepubliceerd in "Acta Mozartiana" (Mitteilungen der Deutschen Mozart-Gesellschaft), Heft II, 36ste jrg. mei 1989. Voor geïnteresseerden te raadplegen op het kasteel.

D. Pezarro

ARIETTE

Marche des Mariages Samarites

avec Variations

POUR LE CLAVECIN OU PIANO FORTE

par

W.A. MOZART

Op. 5.

à Vienne chez Artaria Comp.

C.P.S.C.M.

Een verkleinde copie van het titelblad.

VAN DE MUZIEKCOMMISSIE

Tot het laatste moment hebben wij gewacht met het onthullen van "de Grote Verrassing".

Voor de jeugdvoorstelling op 4 november a.s. hebben we beslag kunnen leggen op de voordrachtskunstenaar

Peter van der Linden

die begeleid wordt door

het Haags blazersensemble: "Octopus".

Hij zal Sprookjes van Andersen vertellen, waaronder dat van "De Zeemeermin".

Een voorstelling waarbij woord- en muziekunst met elkaar verbonden worden. Hoewel deze voorstelling geen nadere aanbeveling behoeft, is het zaak de reclame - tamtam in werking te stellen waarvoor we uw medewerking vragen.

Voor deze unieke voorstelling zijn voor belangstellenden van "8 tot 80" kaarten te bestellen bij:

Boekhuis " 't Kompas "	Toegangsprijs:	f 17.50
Overstraat 9	Donateurs, 65+, CJP	f 15.--
Amerongen	Kinderen onder de	
tel. 03434 - 57006	CJP-leeftijd	f 10.--

KASTEEL
AMERONGEN

HUISCONCERTEN

1989 - 1990

4 november 1989

Peter van der Linden brengt Sprookjes van Hans Christiaan Andersen tot leven, met muzikale omlijsting van het Haags Blazersensemble "Octopus". Een jeugdvoorstelling, in het zomer-bulletin van 1989 aangekondigd als "De grote Verrassing". Uitgebreide in-

formatie leest u hierover op de vorige bladzijde.

18 november 1989

Miranda van Kralingen, sopraan. Zij werd "ontdekt" tijdens de meester cursus van Elisabeth Schwarzkopf 1987. Eén van de meest spectaculaire vocale talenten van dit ogenblik.

* * *

- 17 maart 1990 Groupe des sept. Een groepje pit-
tige jonge blazers met een pianist.
Intelligente, speelse muziek van de
"Groupe des Six" uit ca. 1920,
(Poulenc, Milhaud e.a.).
- 7 april 1990 Amsterdamse Bach Solisten.
Herhaald optreden in Amerongen van
dit succesvolle ensemble.
Dit keer met Bach's "Kunst der Fuge",
in authentieke, doch niet dogmatische
benadering.
- 12 mei 1990 W. A. Mozart Ensemble.
Vier enthousiaste musici, die elk af-
zonderlijk hun naam volop gevestigd
hebben:
Marieke Blanckstein	viool
Eleonore Pameyer	fluit
Prunella Pacey	altviool
Pieter Wispelwey	cello

Toegangsprijs: f 17.50
f 15.-- Donateurs, 65+ en CJP

Abonnementen: f 90.-- hele serie (Donateurs f 75.--)
f 45.-- halve serie (idem f 40.--)

Kaartverkoop / Reservering:

Boekhuis "Het Kompas"	V.V.V.
Overstraat 9	Drostestraat 20
Amerongen	Amerongen
03434 - 57006	03434 - 52020

Betaling: Bankrek. 94. 16. 74. 525 (G.U.S.)
Giro 530673
t.n.v. Muziekcommissie
Kasteel Amerongen.

NIEUWS UIT HET WINKELTJE VAN KASTEEL AMERONGEN.

Zoals u weet is nu, na 300 jaar - drie honderd jaar! - het kasteel Amerongen toe aan een "opknap-beurt". Door lekka-ges en ander achterstallig onderhoud (dus gebrek aan fi-nanciën...), is in de loop van jaren een situatie ontstaan die zó dringend toe is aan verbetering, dat uitstel niet langer mogelijk is zonder nòg meer schade....Gelukkig is de eerste fase van de Restauratie al een eind gevorderd. Dat hier grote, zelfs zeer grote bedragen mee gemeoid zijn, kan een ieder begrijpen die de steigers om het huis ziet staan en naar de bezigheden van de metselaars, timmerlieden en schilders kijkt.

Het Restauratie-fonds, waar ons "eigen aandeel" in de res-tauratie kosten verzameld wordt, is geen "ezeltje-strek-je" waar de goudstukken op commando maar uitrollen - in tegen-deel! Een zó groot bedrag bestaat uit een heleboel kleinere bedragen - en omgekeerd: die vele kleintjes maken het gro-te. Het Winkeltje van Kasteel Amerongen is indertijd opge-zet en wordt in stand gehouden uit deze filosofie: vele kleintjes maken één grote. Het gehele seizoen staan vrij-willigers uit Amerongen, Doorn, Leersum, Renswoude en Veenendaal achter de toonbank in de voormalige Oranjerie en slijten daar de kleine en grotere artikelen die wat-geld-in-het-laatje brengen, van zelf sprekend geheel be-langeloos.

In november organiseert het Winkeltje een

en wel op vrijdag 24 november van 14 tot 21 uur en zaterdag 25 november van 10 tot 16 uur. Plaats: de deel van het pand Gasthuisstraat 2/2a, en dat is dus vlak vóór het kasteel.

Aangeboden worden dan originele cadeautjes, handgemaakte kerstkaarten, handgemaakte kerstboomversiering enz. enz. en natuurlijk is er thee en koffie, met eigen gebakken kasteel-koekjes.

Het Winkeltje van Kasteel Amerongen zet het bèste beentje voor - ten bate van het Restauratie fonds.

Komt U even langs? C. Kolff-Reynvaan.

**Drukkerij voor:
Handels-, Familie- en
Verenigingsdrukkerwerk**

Amersfoortseweg 47 A+B - 3941 EK DOORN - Telefoon 03430-16336

Aannemersbedrijf

M. Kleinveld en Zn. B.V.

**Rijnstraat 1
3958 BE Amerongen
tel: 03434 - 51756
54208**

Ook voor hout- en plaatmateriaal

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen is

opgericht in 1983 en heeft ten doel behulpzaam te zijn bij de exploitatie en restauratie van Kasteel Amerongen en de daarin aanwezige inventaris. Donateurs genieten, op vertoon van hun donateurskaart, gedurende de openingstijden vrije toegang tot het kasteel, het park en de tuinen, terwijl zij reductie ontvangen op alle evenementen, zoals concerten, lezingen en andere bijzondere gebeurtenissen.

Voor minimaal f 25,-- per jaar bent U al donateur. Het is ook mogelijk donateur voor het leven te worden (minimaal f 250,--). Als donateur ontvangt U driemaal per jaar het bulletin.

Het postbanknummer van de Stichting is 6163.

Meer informatie tussen 10.00 en 15.00 uur op het kasteel, tel. 03434 - 54212.

* * *

Concerten:

op Kasteel Amerongen worden regelmatig huisconcerten gegeven. Raadpleeg de concert-agenda voor data, abonement of het reserveren van losse kaarten.

